

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Особливості уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним
недорозвиненням мовлення

Виконала студентка групи СО-4
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Стародуб Аліна Олександрівна
Керівник: Дергач М. А.
Рецензент: Застело А.О.
Нормоконтроль: _____Юлія КЛОЧКОВА

Запоріжжя
2021 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 35 с., 6 табл., 2 рис., 40 джерел, 6 додатків.

Об'єкт дослідження: увага дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Предмет дослідження: властивості уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Мета дослідження: на теоретичному та емпіричному рівні дослідити особливості уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення та розробити рекомендації для батьків щодо розвитку уваги у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Методи дослідження: теоретичні (вивчення, аналіз та узагальнення теоретичного матеріалу); емпіричні (метод експерименту); статистичні (кількісна і якісна обробка даних). Використані методики: «Запам'ятай і розтав крапки» (Р. Немов), «Проставити значки» (Р. Немов), «Знайди і викресли» (Р. Немов).

Діти з загальним недорозвиненням мовлення зазнають порушення не тільки мовленнєвої діяльності, але й інших пізнавальних процесів. Це стосується й такого психічного процесу як увага. Діти середнього дошкільного віку мають такі особливості розвитку властивостей уваги: погана стійкість та концентрація, маленький обсяг, тощо. Корекція розвитку уваги дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення повинна проводитися саме у дошкільному віці. Це зумовлено тим, що цей психічний процес є дуже важливим в подальшому майбутньому, а саме у навчальній діяльності.

ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ, УВАГА ЯК ПСИХІЧНИЙ ПРОЦЕС, СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, СТІЙКІСТЬ УВАГИ, КОНЦЕНТРАЦІЯ УВАГИ, ОБСЯГ УВАГИ, ПРОДУКТИВНІСТЬ УВАГИ

ВСТУП

Актуальність обраної теми полягає в тому, що тенденція до мовленнєвих порушень у сучасному світі підвищується. Все більше дітей мають таке порушення як – загальне недорозвинення мовлення. Проблемою є те, що окрім порушення мовленнєвої діяльності, такі діти мають недорозвинення інших психічних процесів. Увага дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення – є психічним процесом, який зазнає проблем у своєму розвитку. Властивості уваги таких дітей є слабкими і недорозвиненими. На сучасному етапі становлення психологічної та логопедичної науки, пошук шляхів розвитку уваги дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення, є доволі актуальною проблемою, бо стан уваги – є дуже важливим у майбутньому таких дітей, коли вони зіткнуться з навчальною діяльністю. Все це зумовлює розглядати тему нашого дослідження – «Розвиток уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення».

Увагу як психічний процес в своїх працях розглядали такі вчені: Л. Баданіна, І. Баскакова, М. Варій, В. Герасимова, І. Дубровіна, Т. Комарова, С. Максименко, О. Овсянникова, Р. Павелків, О. Скрипченко та інші. Науковці визначають увагу як процес спрямованості сприйняття на окремий предмет чи явище, цей процес дає змогу отримати необхідні дані.

Розвиток дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення описували в свої роботах такі вчені: Л. Андрусішина, Н. Жукова, Н. Ільїна, Р. Лалаєва, Р. Левіна, О. Марценюк, Н. Нікашина, Ю. Рібцун, Н. Серебрякова, Л. Спірова, Л. Трофіменко, Т. Філічова, Т. Фотекова, В. Чайко та інші. Вчені зазначають, що діти із загальним недорозвиненням мовлення мають порушення не тільки мовленнєвої діяльності, але й інших пізнавальних процесів.

Особливості уваги дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення вивчали такі зарубіжні та українські вчені: С. Кондукова, Р. Левіна, І. Мартиненко, І. Марченко, О. Мастюкова, М. Хватцев, С. Шаховська та інші. Вчені підкреслюють, що діти дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення мають проблеми з властивостями уваги: стійкістю, концентрацією, тощо.

Об'єкт дослідження: увага дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Предмет дослідження: властивості уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Мета дослідження: на теоретичному та емпіричному рівні дослідити особливості уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення та розробити рекомендації для батьків щодо розвитку уваги у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Завдання дослідження:

1. На основі теоретичного аналізу психологічної літератури, розглянути особливості уваги як психічного процесу.
2. Визначити та охарактеризувати особливості порушень властивостей уваги у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.
3. Емпірично дослідити та виявити стан сформованості властивостей уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.
4. Розробити рекомендації для батьків щодо розвитку уваги у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Методи дослідження: теоретичні (вивчення, аналіз та узагальнення теоретичного матеріалу); емпіричні (метод експерименту); статистичні (кількісна і якісна обробка даних). Використані методики: «Запам'ятай і

розтав крапки» (Р. Немов), «Проставити значки» (Р. Немов), «Знайди і викресли» (Р. Немов).

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять:

- вчення про методи комплексної діагностики і корекції порушень мовленнєвого розвитку дітей (Л. Андрусішина, Л. Волкова, Р. Лалаєва, В. Лубовський, О. Лурія, О. Мастюкова, В. Чайко та інші).

- концепція про структуру мовленнєвих знань, механізми їх засвоєння та особливості оволодіння мовленнєвою діяльністю на практичному рівні в процесі нормального і порушеного онтогенезу (Л. Андрусішина, М. Жинкін, О. Леонтєв, Р. Левіна, та інші.)

- вчення про розумову діяльність дітей дошкільного віку (Г. Антонова, О. Дяченко, І. Гаврилова, В. Іванова, В. Кондратова, О. Лаврова, С. Ладивір, Г. Люблинська, Н. Менчинська, О. Миргород, С. Новосьолова, Р. Овчарова, В. Поліщук, О. Проскура, С. Чупахіна).

- вчення про загальні та специфічні особливості порушеного розвитку (В. Лубовський, В. Чайко, Ж. Шиф).

Структура бакалаврської роботи: вступ, три основних розділи, висновки, список використаної літератури, додатки.

ВИСНОВКИ

На теоретичному та емпіричному рівні були досліджені особливості уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

На основі теоретичного аналізу психологічної літератури, були розглянуті особливості уваги як психічного процесу. Увага – це психічний процес, який характеризується свідомим чи несвідомим відбором окремої інформації та ігноруванням іншої. Думки щодо самостійності уваги як психічного процесу в психологічній науці різняться. Більшість науковців схиляються до думки, що увага – це не самостійний психічний процес, а працює він в співвідношенні з пам'яттю, мисленням, уявою та іншими психічними процесами. Увага виконує селективну, прогностичну та контролюючу функцію. Увага може бути внутрішньою та зовнішньою, мимовільною, довільною та післядовільною. Цей психічний процес має такі властивості як: об'єм, переключення, розподіл та концентрація уваги.

Визначивши та охарактеризувавши особливості порушень властивостей уваги у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення, ми дійшли висновку, що у дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення відмічаються: порушення концентрації уваги як наслідок втоми, неадекватні коливання уваги, її обмежений обсяг та слабо розвинена довільна увага. Дошкільникам із загальним недорозвиненням мовлення важко зосередитися на завданнях, вони відволікаються на людей біля них, тощо. Дітям з патологією мовлення набагато важче зосередити увагу на виконанні завдання в умовах словесної інструкції, ніж в умовах зорової.

Ми емпірично дослідили та виявили стан сформованості властивостей уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Ми можемо зробити висновок, що у випробуваних дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення переважає середній рівень обсягу уваги

(70%), дуже низький рівень перемикання і розподілу уваги (100%) та низький рівень продуктивності та стійкості уваги (70%). Порівнявши особливості властивостей уваги дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення та їх однолітків з нормою розвитку, за допомогою U-критерію Манна-Уїтні, ми переконані, що відмінності у результатах мають статистичну значимість ($=0,00$, $=0,01$, $=0,01$). Показники дітей середнього дошкільного віку з нормою розвитку є вищими ніж у їх однолітків із загальним недорозвиненням мовлення.